Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 12 koron rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 9. Dnia 10. maja 1900. XXVII. rocznik.

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Tadeusz Romanowicz.

Sprawa stowarzyszeń w Sejmie.

W tegorocznym Sejmie sprawa stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych dwukrotnie była poruszona.

W sprawozdaniu komisyi bankowej o Banku krajowym, czytamy:

„Komisya bankowa przyjęła z zadowoleniem do wiadomości, że zastępstwa bankowe w obu ostatnich latach, tak samo jak w latach poprzednich spełniały swoje zadanie z pożytkiem dla publiczności i korzyścią dla spraw bankowych.

„Niemniej pozostał prawidłowym tok interesów Banku krajowego z Towarzystwami zarobkowymi i gospodarczymi. Ze szczególnem zadowoleniem stwierdza komisya bankowa fakt, że rewident Banku krajowego odbywa dokładne lustracye tych Towarzystw, bo w ten sposób wypełnia Bank krajowy zastępczo, chociaż z powodu braku sił niedostatecznie, te funkcye, którą rządowi lustratorowie wyczerpująco spełniać powinni.

„Organizacya Towarzystw zarobkowych i gospodarczych jest tak ważna, a szczególnie dla naszego kraju tak doniosła, że jej funkcyonowanie należy otoczyć wszelką gwarancyą niewątpliwego bezpieczeństwa i zupełnej prawidłowości. Domaga się tego nietylko interes członków swymi udziałami i odpowiedzialnością z Towarzystwami związanych, nietylko interes wnoszącej wkładki publiczności, której oszczędności w tych Towarzystwach lokowane wynosiły w r. 1898 kwotę 32 milionów, ale też interes samego kraju, dla którego Towarzystwa zarobkowe i gospodarcze stanowią sieć żywotnej organizacyi ekonomicznej.

„Zważywszy tedy, że projekt zmiany ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych z r. 1873, wniesiony przed kilku laty do Rady państwa przez c. k. Rząd a obejmujący także postanowienia o stosunku kapitału własnego do kapitałów obcych, tudzież o obowiązkowej kontroli zewnętrznej tych instytucyj, dotychczas nie został uchwalony, tudzież z uwagi, że zaprowadzenie stałej kontroli nad wszystkiemi stowarzyszeniami zaliczkowemi w naszym kraju jest nader pożądanem, uważa komisya bankowa za wskazane ponowić w Wysokim Sejmie rezolucyę uchwaloną dnia 16. marca r. 1899 a do Wysokiego Rządu wystosowaną, o jak najrychlejsze wprowadzenie obowiązkowej lustracyi wszystkich Towarzystw zarobkowych i gospodarczych“.

Na skutek tego uchwalił Sejm rezolucyę, wzywającą rząd „aby poczynił odpowiednie kroki celem przeprowadzenia w drodze konstytucyjnej takiej zmiany ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych z 9. kwietnia 1873, którąby zapewniła obowiązkową lustracyę wszystkich tych Towarzystw w myśl projektu rządowego, wniesionego do Rady państwa w r. 1895“.

Uchwalenie tej rezolucyi przez Sejm może być skutecznem poparciem sprawy obowiązkowej lustracyi, z którą Związek nasz się zgadza i której się domaga. Ale co do motywów komisyi bankowej możnaby poczynić pewne uwagi. Zapewne tylko przez przeoczenie nie wspomniano w sprawozdaniu o lustracyach, dokonywanych przez Związek — które co do liczby znacznie przewyższają lustracye Banku a co do wartości z pewnością im nie ustępują. Powtóre

zaś obowiązkowa lustracya, to nie koniecznie „rządowi lustratorowie“, o których sprawozdanie wspomina, a którzy jeszcze nie pokazali, co umią — a wnosząc ze skutków nadzoru nad kasami oszczędności nie wielkie nadzieje możnaby po nich rokować. Gdyby rząd w sprawie obowiązkowych lustracyj zeszedł z drogi utartej w Niemczech, a wszedł na zwykłe w Austryi tory biurokratyczne, tacy „rządowi lustratorowie“ więcej by szkody, niż pożytku przynieśli.

W obszernej dyskusyi nad sprawozdaniem o Banku, nikt sprawy stowarzyszeń nie poruszał.

Drugi raz była na stole Sejmu sprawa stowarzyszeń — z powodu wniesionej przez Wydział Związku petycyi o zasiłek ze skarbu krajowego na opłacanie drugiego lustratora stowarzyszeń związkowych. Petycyę tę odesłał Sejm do komisyi bankowej — która przez sprawozdawcę swego, posła Sękowskiego, przedłożyła Sejmowi następujące sprawozdanie:

Po roku 1860 zaczęto w kraju naszym zakładać spółki udziałowe, wzorowane na systemie Schultzego z Delitsch a ustawa państwowa z roku 1873 nadała organizacyi tych spółek osobną formę prawną.

Już w roku 1874, kiedy liczba stowarzyszeń w Galicyi dochodziła do 70, uznały one same potrzebę jednolitej organizacyi, solidarności dla obrony wspólnych interesów i wzajemnej kontroli. — Dla osiągnięcia tych celów zawiązały one w roku 1874 Związek stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, na którego czele stoi Wydział, wybierany przez delegatów stowarzyszeń z całego kraju na zjazdach, co roku we Lwowie odbywających się. — Celem tych zjazdów jest wysłuchanie sprawozdania z czynności ułożenie budżetu i załatwienie najrozmaitszych spraw wspólnych.

Jak wielkim jest ruch na polu zakładania stowarzyszeń udziałowych w kraju naszym, dowodzą cyfry statystyczne, których rocznik wydawany staraniem Związku wykazuje, że od roku 1860 do końca roku 1898 powstało w Galicyi 810 stowarzyszeń w czem 627 kredytowych (zaliczkowych), a 183 wytwórczych i handlowych.

Ponieważ stowarzyszenia, zakładane w ósmym dziesiątku bieżącego stulecia rozwijały się (przeważnie pod opieką Związku) bardzo dobrze i z małymi wyjątkami dawały świetne rezultaty, przeto w ostatnim dziesiątku lat przybrał ten ruch rozmiary niezwykłe a co komisya z naciskiem podnosi: wprost niezdrowe.

Nowe spółki wyrastały jak grzyby po deszczu. O charakterze ściśle spekulacyjnym, zwykle z niemieckim językiem urzędowym, szczególnie w tych okolicach kraju, w których ubóstwo i niski stopień oświaty ludu wyborny dla jej działalności stanowią teren.

Okręgi sądów handlowych: kołomyjski, tarnopolski, stanisławowski, złoczowski, a po części lwowski i rzeszowski stanowią właściwy teren działania tego rodzaju spółek kredytowych. — W ubogim powiecie kossowskim jest ich (spekulacyjnych) aż dwanaście, w stanisławowskim dwadzieścia trzy, w kołomyjskim piętnaście i t. d.

Szczytne zasady Schultzego z Delitsch o samopomocy i wzajemności poszły więc w służbę wyzysku i lichwy, utajonej pod formą towarzystwa zaliczkowego. Z pomiędzy 627 spółek kredytowych, założonych w kraju popadło w ciągu lat 30 w konkurs lub likwidacyę aż 126.

Komisya podnosi jednak z wielkiem zadowoleniem, że w ostatniej cyfrze mieści się tylko ośm takich, które, należąc niegdyś do Związku i po wykluczeniu z niego, przeprowadziły likwidacyę.

Jest to niezbitym dowodem, że odpowiednia, jednolita organizacya i fachowa kontrola, dają należytą gwarancyę zdrowego rozwoju stosunków kredytowych, a zarazem dają podstawę do ocenienia działalności społeczno ekonomicznej spółek udziałowych w kraju.

O wzmocnienie tej kontroli, rozszerzenie i pogłębienie starać się winniśmy wszelkiemi siłami, a komisya bankowa sądzi, że reprezentacya kraju i jej autonomiczne organa w pierwszym rzędzie są powołane do badania ich rozwoju, opiekowania się spółkami pożytecznemi, a zapobiegania — w granicach środków — szkodliwym następstwom takiej gospodarki, której celem wyzysk a wynikiem ruina ludności rolniczej i nielicznej przemysłowej.

Jest cały szereg towarzystw, pośrednio lub bezpośrednio pod opieką Rad powiatowych pozostających, które ludności szczególnie rolniczej wielkie oddają usługi. Do takich należą Towarzystwa w Czortkowie, Husiatynie, Kamionce Strumiłowej, Łańcucie, Radziechowie, Rawie Ruskiej, Tarnobrzegu, Turce, Żydaczowie i w. i.

Opieka Reprezentacyi kraju i organów autonomicznych, najskuteczniej objawić się może w czuwaniu nad rozwojem i popieraniem tych towarzystw, które około Związku się grupują.

Kontrola, jaką wykonywa Związek nad stowarzyszeniami kredytowemi i handlowo-wytwórczemi przyniesie o wiele większe korzyści, jeżeli w myśl

motywów w petycyi podanych, Związek będzie w możności utrzymać większą niż dotychczas ilość fachowo uzdolnionych lustratorów. — W petycyi tej — można powiedzieć — udowodnił Wydział, że jeden lustrator nawet przy pomocy (doraźnej tylko) innych urzędników biura i delegatów, obowiązkom lustracyjnym podołać nie może, gdyż środki, jakimi Związek rozporządza na ten cel, są niedostateczne.

Prócz galicyjskiego istnieją w Austryi trzy jeszcze Związki stowarzyszeń, mianowicie: niemiecko austryacki w Wiedniu, (założony w r. 1872) czeski w Pradze (założony w r. 1883) i słoweński w Cylei (założony w r. 1895) — atoli w żadnym z nich organizacya rewizyjna nie jest tak silnie zcentralizowaną jak w galicyjskim.

W Czechach dopiero teraz postanowiono zorganizować przy biurze Związku lustracye przez własne organa wykonawcze w miejsce dotychczasowych, które celowi nie odpowiadały, — zaś w niemieckich prowincyach wykonują lustracye nie organa wykonawcze patronatu, ale związki okręgowe (Unterverbände), których organizacya jest bardzo kosztowna, a celowi mniej odpowiada.

Patron niemiecko-austryackiego Związku Karol Wrabetz (poseł do Rady państwa) w sprawozdaniach rocznych i w artykułach czasopisma „Genossenschaft“ porównuje działalność swojego Związku z innymi, mianowicie z polskimi, i ocenia tę ostatnią pod wielu względami jako wzorową. — Omawiając ostatni galicyjski rocznik statystyczny, pisze dosłownie: „pomimo naszej (niemieckiej) wyższej kultury, polski Związek pod wielu względami wyprzedził nasz niemiecki“.

Wątpliwości nie ulega, że zadanie, jakie ma do spełnienia Związek galicyjski, jest o wiele trudniejsze, aniżeli w Czechach lub prowincyach niemieckich. Nierozwinięty przemysł, niska oświata, brak szkół handlowych, a co za tem idzie, brak ludzi należycie ukwalifikowanych do prowadzenia spółek rozmaitego typu, oto przeszkody, z któremi kierownictwo Związku i jego organa na każdym kroku walczyć muszą.

Stąd też pochodzi, że lustratorowie Związku nie mogą być tylko rewizorami kasy i rachunków, jak to gdzieindziej bywa, ale muszą być nauczycielami wędrownymi i instruktorami dla kasowości, rachunkowości i manipulacyi wewnętrznej.

Jeżeli pomimo kontroli zdarzają się wypadki karygodnych nadużyć, jak przed rokiem w Podhajcach a w roku bieżącym w Sędziszowie, to są one w stosunku do ilości stowarzyszeń, w porównaniu z wielkimi bankami przy nadzorze państwowym i fachowo zorganizowanej kontroli — wreszcie w porównaniu z ilością podobnych wypadków w innych krajach — bardzo nieliczne, co komisya wyraźnie zaznacza.

Wymienione w petycyi środki pieniężne, jakimi Związek rozporządza, są istotnie w stosunku do zadań bardziej niż skromne.

Na utrzymanie biura Związku płacą stowarzyszenia poważny podatek w wysokości 3% czystego zysku w granicach od 50 do 500 koron rocznie. Jeżeli się zważy, że Towarzystwa większe, płacąc 500 koron rocznie (takich jest obecnie tylko 6) ponoszą na rzecz mniej zamożnych ofiary znaczne, bo lustrowane być mogą raz na dwa lata, a zatem jedna lustracya kosztuje je 1.000 koron, podczas gdy najmniejsze, płacą od 50 koron w górę i lustrowane być muszą czasem po kilka razy na rok, a zatem absorbują główną część budżetu, nie będąc w możności wnosić większych opłat, to okazuje się z tego, że wydatki na cele rewizyi i organizacyi spółek zarobkowych i gospodarczych w kraju mają wielką doniosłość nietylko dla spółek jako takich, ale i dla potrzeb ekonomicznych i społecznych całego kraju.

Komisya zaznacza, iż byłoby pożądanem, ażeby do Związku przystąpiły stowarzyszenia, dobrze administrowane, które dotychczas czując oparcie wyłącznie na własnych siłach za dostateczne, przeoczają fakt, iż w ten sposób osłabiają siły „Związku“ i jego bardzo pożyteczną dla dobra ogółu działalność.

Opierając się z jednej strony na motywach powyższych, z drugiej zaś strony zważywszy, że budżet krajowy na rok 1900 jest już zamknięty, komisya wnosi: zważywszy, że w kontroli stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych ma wielki interes Bank krajowy jako ta instytucya, która powołanym stowarzyszeniom udziela względnie dosyć wysokiego reeskontu, zważywszy, że instytucye te są przeważnie zastępstwami Banku krajowego, aczkolwiek Bank krajowy lustracye ze swego ramienia przeprowadza i dokonał takowych 149 w ostatnich czterech latach, to jednak do współudziału w dalszej tej działalności powołany być winien, zważywszy, że komisya bankowa wzmocnienie kontroli nad stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi uważa za rzecz pierwszorzędnej doniosłości;

petycyę Wydziału Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych załatwia się pomyślnie i zaleca Sejmowi do uchwały następującą rezolucyę:

„Sejm wzywa Wydział krajowy, aby w porozumieniu z Bankiem krajowym o ile możności uczynił zadość tej petycyi w roku bieżącym, a wstawił celem zaspokojenia tej potrzeby na lata następne od r. 1901 kwotę 4.000 koron do budżetu krajowego“.

Tak życzliwe i szczegółowe sprawozdanie nie odniosło jednak bezpośredniego skutku. Sprawa przyszła na porządek dzienny Sejmu już w ostatniej chwili, bo na końcowem, wieczornem posiedzeniu z dnia 5. b. m. kiedy p. namiestnik już co chwila patrzał na zegarek, ażeby ogłosić, że Sejm ma być zamknięty. Wtedy poseł Stadnicki Stanisław jął ostrzegać Sejm przed tem, żeby w takim pospiechu nie przyjmować wniosku, który obciąża budżet krajowy na przyszłość stałym wydatkiem — i dla tego wniósł odesłanie wniosku do Wydziału krajowego z poleceniem tylko zdania sprawy na następnej sesyi sejmowej. Taki odraczający wniosek w ostatniej chwili Sejmu stawiany jest wprost niedozwalczenia — a zresztą wiadome było, że wniosek hr. Stadnickiego ma z góry zapewnioną większość. Więc i sprawozdawca p. Sękowski nie bronił swego wniosku a zgodził się na wniosek hr. Stadnickiego, który też przyjęto. Rzecz więc teraz zależy od Wydziału krajowego.

Stowarzyszenia spożywcze w Szwajcaryi.

Zainicyowana niedawno przez sekretaryat Związku szwajcarskich stowarzyszeń ankieta, wydała następujące wyniki:

Z dniem 1. stycznia 1900. było w Szwajcaryi 344 Towarzystw spożywczych. Z tych 105 należało do Związku szwajcarskich stowarzyszeń, 95 do Związku wschodnio-szwajcarskich stowarzyszeń rolniczych; 144 nie należały do żadnego Związku Stowarzyszenia spożywcze należące do Związku wschodnio szwajcarskiego, są zarazem Towarzystwami rolniczo-surowcowemi, wiele zaś stowarzyszeń do szwajcarskiego Związku należących prowadzi piekarnie.

Co się tyczy podstawy prawnej na jakiej stowarzyszenia te się opierają skonstatowano, że 272 fungują jako stowarzyszenia, a 65 jako spółki akcyjne. W roku 1898. było 234 stowarzyszeń, a 62 spółek akcyjnych.

Niektóre dawne spółki akcyjne przemieniły się w stowarzyszenia. Spółki spożywcze akcyjne (forma u nas nie znana) rozwijają się głównie w okolicy berneńsko-jurajskiej oraz w kantonach Waadt, Wallis mianowicie w Neuenburgu; w kantonach niemieckich przeważa czysta forma stowarzyszeń. Stwierdzono jednak, że ta forma stowarzyszenia również i we włoskiej części Szwajcaryi wyrobiła sobie przewagę.

Liczba członków stowarzyszeń spożywczych wzrosła w ostatnich latach ogromnie. W roku 1898. liczono 91.199 członków, — w dniu 1. stycznia 1900. było ich już 117.493. Z tej cyfry przypada na stowarzyszenia należące do Związku szwajcarskiego 81.177; w stowarzyszeniach zaś należących do Związku wschodnio-szwajcarskiego naliczono ich zaledwie 6.918. Stowarzyszenia tzw. „dzikie“ tj. nie należące do żadnego Związku mają członków 29.398.

Obrót pieniężny w 300 stowarzyszeniach (bierzemy cyfrę okrągłą) wynosił w roku administracyjnym 1898/9 45,889.135 franków. W cyfrze tej uczestniczą stowarzyszenia Związku szwajcarskiego z kwotą 31,386.665 fr., stowarzyszenia wschodnio-szwajcarskiego Związku rolniczego z kwotą tylko 3,743.715 fr., stowarzyszenia „dzikie“ z kwotą 10,858.755 franków

Najwięcej się rozwinęły stowarzyszenia konsumcyjne w kantonach Zurych, Bazylea i St. Gallen. W kantonie zurychskim istnieje 89 stowarzyszeń o 23.436 członkach i 13 milionach franków obrotu. Bazylea posiada wprawdzie tylko jedno stowarzyszenie, ale też i największe w całej Szwajcaryi. Liczy ono 19.000 członków, a obrót jego wynosił okrągło 10 milionów franków. W kantonie St. Gallen jest czynnych 23 stowarzyszeń liczących 14.129 członków, a mających razem przeszło 4 miliony franków obrotu.

Stowarzyszeniami wielce doniosłego znaczenia, oprócz ogólnego stowarzyszenia spożywczego w Bazylei i stowarzyszenia środków spożywczych w Zurychu, są: Towarzystwo, którego oryginalna nazwa brzmi: Société coopérative suisse de consommation à Genève (przeszło 6.000 członków i $2^1/_2$ miliona franków obrotu) i ogólne stowarzyszenie spożywcze w Lucernie.

O ciągłym wzroście stowarzyszeń spożywczych w Szwajcaryi świadczą następujące cyfry: w roku 1860. było ich zaledwie 7, w 1870 — 30, w 1880 — 82, w 1890 — 159, a w 1900 już 344. *(Sł.).*

(Schweizerische Blätter f. Wirtschafts und Socialpolitik).

Rozmaitości.

— **„Zaliczki na prawa obywatelskie“.** Potwierdzenie starego przysłowia „potrzeba jest matką wynalazków“ znaleźliśmy znowu w jednym z ostatnich numerów berlińskiego czasopisma *„Blätter für Genossenschaftswesen“*, które donosi, że stowarzyszenie spożywcze w Tüttlingen wynalazło niezawodny środek na nieprzychylność dla jego zarządu, tamtejszej Rady gminnej. Recepta na to wedle doświadczenia stowarzyszenia z Tüttlingen brzmi dosłownie następująco: „Chyba bardzo rzadko można spotkać w rocznych zamknięciach stowarzyszenia spożywczego, rubrykę „zaliczki na prawa obywatelskie“. Skutkiem przeróżnych niemiłych zajść widział się zarząd tutejszego stowarzyszenia zmuszonym za wszelką cenę zapewnić sobie w Radzie gminnej kilka mandatów, które

w rękach ludzi stowarzyszeniu sprzyjających i bardziej dlań wyrozumiałych — niż dotychczasowa rada, skutecznie mogłyby przeszkadzać wydawaniu i ogłaszaniu przy każdej sposobności nieprzychylnych dla stowarzyszenia sądów. I tak np.: zezwolenie na sprzedaż napojów gorących zostało Towarzystwu — mimo dwukrotnych prośb — przez Radę gminną odmówione, i dopiero za interwencyą naczelnej władzy udzielono go; — dalej Rada gminna mimo przysługującego jej prawa — nie udzieliła Towarzystwu żądanego konsensu w sprawie budowlanej i t. p. Ponieważ większość tutejszych robotników nie posiada gminnego prawa obywatelstwa, gdyż opłata wkupna w sumie 10 marek dla niejednego jest za wysoką, przeto stowarzyszenie kwoty te członkom swym zaliczyło, a następnie przy rozdziale dywidendy w dwu ratach po 5 marek sobie ściągnęło. Procedura ta nie pozostała bez skutku; przeszło 100 członków uzyskało przez to prawo obywatelstwa w gminie Tüttlingen, a przy wyborach do Rady w grudniu zeszłego roku odbytych — w których stowarzyszenie po raz pierwszy wzięło udział — z 5 postawionych przezeń kandydatów, 3 wyszło z urny wyborczej mimo zaciętej agitacyi przeciwników i mimo rozrzucanych przez nich w mnogiej ilości pisemek ulotnych o treści więcej jak niskiej. Ze zrobionego experymentu jesteśmy zupełnie zadowoleni i możemy tę receptę z całą sumiennością i innym stowarzyszeniom w razie potrzeby do zastosowania zalecić". *(Sł.)*.

Ruch stowarzyszeń.

Dary i subwencye na rzecz **Funduszu zaopatrzenia funkcyonaryuszów stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych** w myśl okólnika Zarządu, nadesłały dotychczas z czystych zysków za rok 1899, następujące Towarzystwa:

8. Pow. Kasa zal. i oszcz. w *Żydaczowie* . 40 kor
9. Kasa zaliczkowa w *Maryampolu* . . . 10 „
10. Kasa oszczędn. i pożyczek w *Strusowie* 10 „

We Lwowie, dnia 10. maja 1900 r.

W. Terenkoczy. *N. Ulmer.*

Wykaz lustracyj, przeprowadzonych w m. lutym, marcu i kwietniu r. b.:

I. Lustrator związkowy, p. I. Domagalski przeprowadził lustracye:

1. Tow. zal. „Szczęść Boże" w Kolbuszowej;
2. Lwowskie Tow. zaliczkowe we Lwowie;
3. Stowarz. oszczędn. i pożyczek w Radomyślu koło Tarnowa;
4. Kasę zalicz. „Nadzieja" w Sądowej Wiszni;
5. Tow. zalicz. w Sieniawie;
6. Tow. wzaj. kredytu w Sędziszowie (lustracya trwała najpierw od 25. lutego do 26. marca z współudziałem sekretarza Związku p. N. Ulmera, a także prezesa Związku p. W. Biechońskiego, a następnie lustrator odwidził stowarzyszenie powtórnie dnia 3. kwietnia).

II. Sekretarz Związku, p. N. Ulmer zlustrował:

7. Tow. zalicz. w Drohobyczu;
8. Pow. Tow. zaliczkowe w Głogowie (wspólnie z p. J. Strzyżowskim);
9. Kasę zalicz. w Radymnie;
10. Tow. zalicz. w Tarnowie;
11. Kasę zalicz. i oszczędn. w Żółkwi (wspólnie z p. L. Wilimowskim);

Nadto, jak wyżej, Tow. wzaj. kredytu w Sędziszowie, wspólnie z p. I. Domagalskim i p. W. Biechońskim.

III. Delegat Związku, p. J. Strzyżowski, referent Banku krajowego zlustrował:

12. Towarz. zaliczkowe i ochrony własn. ziemsk. w Limanowej;
13. Stowarzyszenie zaliczkowe w Lubaczowie;

Pow. Tow. zaliczkowe w Głogowie (jak wyżej, wspólnie z p. N. Ulmerem).

IV. Delegat Związku, p. L. Wilimowski, rewident Galic. Kasy Oszczędn. zlustrował Kasę zaliczkową i oszczędn. w Żółkwi wspólnie z p. N. Ulmerem.

Razem przeprowadzono 13 lustracyj.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu marcu z. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Nowe stowarzyszenia:

Bieńkówka. Spółka oszczędności i pożyczek, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką. Statut z dnia 31. stycznia 1900, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Wadowicach z dnia 16. marca 1900, l. cz. Firm. 42.

Zarząd: Ks. Stanisław Jarzyna, Marcin Gacur, Julian Bedronek i Jakób Szczepaniek.

Buczacz. Union bank, stow. zarej. z ogran. poręką. Statut z dnia 4. stycznia 1900, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Stanisławowie z dnia 22. stycznia 1900, l. cz. Firm. 10.

Zarząd: Mendel Fiol, Izak Gurfein i Juda Szapira.

Grzymałów. Stowarzyszenie pożyczkowe, stow. zarej. z ogran. poręką (Darlehensgenossenschaft). Statut z dnia

26. marca 1900, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Tarnopolu z d. 31. marca 1900 l. cz. Firm. 194.

Dyrekcya: Zacharyasz Brenholz, Hersch Uślip i Markus Koczka.

Jaworów. Towarzystwo kredytowe, stow. zarej. z ogr. poręką (Credit-Verein). Statut z dnia 4. stycznia 1900, 4. lutego 1900 i 25. lutego 1900, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Przemyślu z dnia 24. marca 1900 l. cz. Firm. 196.

Dyrekcya: Mozes Klang, Elias Stolz i Mechel Klang.

Kalembina. Spółka mleczarska, stow. zar. z ogran. poręką. Statut z dnia 13. grudnia 1899, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Jaśle z dnia 17. lutego 1900 l. cz. Firm. 207.

Zarząd: Piotr Furtek, Franciszek Libucha, Franciszek Furtek, Alojzy Krochmal i Wincenty Ziemba.

Korczyna. Spółka oszczędności i pożyczek, stow. zar. z ogr. poręką. Statut z dnia 26 listopada 1899, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Jaśle z dnia 1. marca 1900 l. cz. Firm. 10.

Zarząd: Józef Bogacki, Franciszek Urbanek, Jan Pudło, Jan Pelczarski, Jan Stec, Jakób Pelczar i Michał Mięsowicz.

Kraków. Związek handlowo-przemysłowy katolickich krawców, stow. zarej. z ogran. poręką. Statut z dnia 2. marca 1900, zarejestrowany uchwałą sądu krajowego w Krakowie z dnia 17. marca 1900 l. cz. Firm. 151.

Dyrekcya: Ks. Jan Minkiński, Władysław Filipkiewicz, Władysław Koperkiewicz i Kazimierz Zimowski.

Krasne. Spiłka oszczadnosty i pożyczok, stow. zar. z neobmeż. porukoju. Statut z dnia 11. listopada 1899, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Stanisławowie z dnia 15. stycznia 1900 l. cz. Firm. 4

Zarząd: Ks. Jan Simenowicz, Wasyl Zubkiw, Michał Daniluk i Wasyl Nahorniak.

Liszki. Spółka oszczędności i pożyczek, stow. zarej. z nieogr. poręką. Statut z dnia 2. lutego 1900, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego z dnia 9. marca 1900 l. cz. Firm. 128.

Zarząd: Jan Madej, Piotr Wlazło, Leon Żelawski, Piotr Wąsik, Adam Skowronek, Wojciech Rospąd i Jan Ciuba.

Lwów. Związkowe cegielnie (Vereinigte Ziegeleien), stow. zarej. z ogran. poręką. Statut z dnia 8. lutego 1900, zarejestrowany uchwałą sądu krajowego we Lwowie z dnia 15. lutego 1900 l. cz. Firm. 303.

Dyrekcya: Karol Schulz, Maurycy Silberstein i Leon Maschler.

Lwów. Narodna Hostynnycia, stow. zarej. z ogran. poręką. Statut z dnia 16. stycznia 1900, zarejestrowany uchwałą sądu krajowego we Lwowie z dnia 20. stycznia 1900 l. cz. 124.

Łoszniów. Spółka oszczędności i pożyczek, stow. zarej. z ogran. poręką. Statut z dnia 4. stycznia 1900, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Tarnopolu z dnia 17. lutego 1900 l. cz. Firm. 77.

Zarząd: Ks. kan. Antoni Wojnarowicz, Józef Laszczyński, Szczepan Muszyński i Władysław Babczyszyn.

Macoszyn. Spółka oszcz. i pożyczek, stow. zarej. z nieogr. poręką. Statut z dnia 6. listopada 1899, zarejestrowany uchwałą sądu krajowego we Lwowie z dnia 19. stycznia 1900 l. cz. Firm. 123.

Zarząd: Jan Stopa, Jan Pich, Seń Butler, Iwan Hoba, Fed Muzyka i Iwan Pełech.

Zmiana firmy:

Ostrów. Sąd obwodowy jako handlowy w Przemyślu ogłasza, iż dnia 2. grudnia 1899, wpisano do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Spółkowa kasa oszczędności w Ostrowie“, zmianę nazwy tej firmy na: „Spółka oszczędności i pożyczek w Ostrowie, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“, tudzież dalsze zmiany statutu tego stowarzyszenia uchwalonego w Ostrowie 1. października 1899, a mianowicie:

a) stowarzyszenie opiera się na statucie uchwalonym w Ostrowie 1. października 1899;

b) celem stowarzyszenia jest starać się o materyalne i moralne podniesienie członków spółki;

c) czas trwania stowarzyszenia jest nieokreślony;

d) zarząd Towarzystwa składa się z ks. Bronisława Gockiego jako przewodniczącego, Ołeksy Suchego jako zastępcy jego, Andrzeja Hołowacza, Iwana Myszka i Jurka Soty jako członków zarządu;

e) wszelkie ogłoszenia umieszczone będą na tablicy urzędu gminnego w Ostrowie, a w razie potrzeby w „Przewodniku kółek rolniczych“ i w „Swobodzie“;

f) spółkę tę podpisuje się w ten sposób, iż pod pieczęcią firmy kładzie podpis przełożony Zarządu, względnie jego zastępca i jeden z członków zarządu;

g) udział każdego członka wynosi 10 koron. Jeden członek nie może mieć więcej niż pięć udziałów. Udział może być wpłacony bądź od razu, bądź w półrocznych ratach, co najmniej jedną koronę wynoszących.

(Uchwała z dnia 3. marca 1900 l. cz. Firm. 91/99.

Toporów. Sąd obwodowy jako handlowy w Złoczowie uwiadamia, że wskutek uchwały z dnia 20. stycznia 1900 Firm. 685/99, wpisano dnia 2. marca 1900 przy dotychczasowej firmie: „Spółkowa kasa oszczędności i pożyczek w Toporowie, spółka zarejestrowana z nieograniczoną poręką“, że na walnem zgromadzeniu tejże spółkowej kasy oszczędności i pożyczek

w Toporowie odbytem w dniu 5. października 1899 przyjęty i zatwierdzony został w miejsce dotychczasowego statutu z dnia 31. stycznia 1899 wzorowy statut dla spółek oszczędności i pożyczek wydany przez Wydział krajowy we Lwowie a to z następującymi integralnymi zmianami, że firma spółki opiewa: „Spółka oszczędności i pożyczek w Toporowie, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“, że okręg spółki stanowią gminy Toporów, Trójca, Stołpin, Czanyż, Huta połoniecka i Majdan stary i członkami spółki mogą być li własnowolni mieszkańcy tych gmin nie należących do żadnego innego stowarzyszenia, opartego na solidarnej nieograniczonej poręce, tudzież istniejące w tym okręgu osoby prawne, że udział członka ustanowiony został na 10 koron a jeden członek nie może mieć więcej jak 5 udziałów.

Udział może być wpłacony bądź od razu, bądź w półrocznych ratach wynoszących co najmniej po 1 koronie a pierwsza rata udziału musi być wpłacona przy wstąpieniu do spółki, do ogłoszeń służy tablica przed lokalom urzędu gminnego, a w razie potrzeby umieszczać będzie spółka swe publiczne ogłoszenia w „Przewodniku kółek rolniczych“.

Zwyczajne walne zebranie winno być zwołane co najmniej na 10 dni, jeśli chodzi o zmianę statutu co najmniej na 20 dni, zaś jeśli chodzi o rozwiązanie spółki co najmniej na 30 dni przed terminem zebrania, a nadto zanotowano, że w miejsce dotychczasowego członka zarządu spółki p. Józefa Babijczuka wybrany został na temże samem walnem zgromadzeniu p. Wiktor Kocuper, zaś reszta członków zarządu pozostała ta sama, których podpisy złożone są w aktach.

(Uchwała z d. 14. marca 1900 l. cz. Firm. 35/00.

Zmiany statutu:

Złoczów. Sąd obwodowy jako handlowy w Złoczowie uwiadamia, że wskutek uchwały z dnia 30. grudnia 1899 l. cz. firm. 684/99 wpisano dnia 14. lutego 1900 przy firmie: „Kasa zaliczkowa w Złoczowie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“, że wskutek prawomocnie na ogólnem zgromadzeniu członków z d. 26. listopada 1899 zapadłych uchwał statut stowarzyszenia wedle dołączonego do protokołu l. rep. 4166 dosłownego brzmienia zmieniony został, a względnie, że pierwotny statut z daty Złoczów dnia 5. maja 1887 tus. uchwałą z dnia 16. lipca 1887 l. 4278 zarejestrowany wraz z uchwalonymi dotąd zmianami tegoż uchylono a natomiast uchwalono nowy statut z daty Złoczów 26. listopada 1899 zawierający w porównaniu z wpisanemi do rejestru dotychczasowemi postanowieniami, następujące odmienne postanowienia, że:

1. przedmiotem przedsiębiorstwa jest prowadzenie interesu kasowego (bankowego) w celu dostarczenia swoim członkom na umiarkowany procent gotowych pieniędzy potrzebnych im do obrotu w gospodarstwie, rzemiośle, przemyśle i handlu za pomocą wspólnego kredytu wszystkich członków;

2. dyrekcya składa się z 3 dyrektorów, których wybiera rada nadzorcza z pośród członków stowarzyszenia absolutną większością głosów na przeciąg lat 6 i przedstawia ogólnemu zgromadzeniu do zatwierdzenia;

3. rada nadzorcza (przedtem mylnie „Radą zawiadowczą“ zwana) składa się z 12 członków;

4. prawa jakie członkom w sprawach stowarzyszenia przysługują, wykonują oni na ogólnych zgromadzeniach. Uprawnieni do brania udziału w ogólnych zgromadzeniach są tylko ci członkowie, którzy wpłacili gotówką na rachunek swego udziału przynajmniej kwotę równającą się najniższemu udziałowi;

5. udział każdego członka ustanawia się najmniej na 50 koron, może jednak każdego czasu uchwałą walnego zgromadzenia być zmienionym;

6. za dopełnienie wszystkich przez stowarzyszenie przyjętych zobowiązań, o ile fundusze stowarzyszenia w funduszu rezerwowym i udziałach nie wystarczają odpowiada „członek“ w wysokości 5 krotnej deklarowanego udziału;

7. fundusz rezerwowy powinien z czasem osiągnąć wysokość przynajmniej 10% kapitału obrotowego, a wysokość ta może być uchwałą ogólnego zgromadzenia podwyższona;

8. pożyczki na skrypta udzielone będą zazwyczaj na raty na przeciąg najdłuższy 4 lat, zaś na weksle na czas 3 miesięcy.

(Uchwała z d. 14. marca 1900 l. cz. Firm. 26/00.

Zmiany w Dyrekcyi:

Brzostek. Sąd obwodowy jako handlowy w Jaśle poleca wpisanie do rejestru dla spółek gospodarczych i zarobkowych przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe w Brzostku, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“, że na dalsze trzy lata zostali wybrani na zgromadzeniu z dnia 24. stycznia 1900 do Dyrekcyi dotychczasowi członkowie: Wilhelm Zahler, Andrzej Kowalski i Antoni Kolbusz, zaś zastępcami członków Dyrekcyi dotychczasowi członkowie: Jan Trześniowski i Jan Szymański tudzież nowo obrany Adam Rabiniak.

(Uchwała z d. 24. marca 1900 l. cz. Firm. 20/00.

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1899.

47. Strusów. Kasa oszczędności i pożyczek. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek

3.359·12 1/2. Straty: koszta urządzenia i ruchomości 43·70, koszta administracyi i podatków 2.296·33, saldo na 1900 r. 1.019·09 1/2; razem 3.359·12 1/2. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 72.589·55, odsetki naprzód pobrane 110·02, odsetki zaległe 248·05 1/2, koszta ruchomości 393·30, koszta administracyi 160·—, lokacye 1.386·—, kasa 440·43 1/2; razem 75.327·36. Stan bierny: udziały 17.021·19, fundusz rezer. 2.736·88 1/2, wkładki na rach. bieżący 40.528·27, długi zaciągnięte 12.852·—, odsetki (naprzód pobrane) 1.064·41 1/2, zaliczki procesowe 5·42, rezerwa strat 100·08, z rachunku strat i zysków 1.019·09 1/2; razem 75.327·36. Liczba członków 1.012. Ogólny obrót kasowy 270 451·53.

48. Stanisławów. Bank mieszczański. *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: z rach. odsetek 17.136·43. Rozchód: koszta urządzenia 246 26, administracya 8.796 01, do rachunku bilansu: saldo na rok 1900 8.094·16; razem 17.136·43 *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 532.042·73, odsetki naprzód zapłacone 855·74, odsetki zaległe 1.007·95, koszta nieruchomości 40.430 80, zaliczki procesowe 728·26, lokacye 3.178·27, zaliczki zwrotne 310·—, kasa 7.692·22 1/2; razem 586.245·97 1/2. Stan bierny: udziały 100.658·73, wkładki na rachunek bieżący 346.548·29 1/2, reeskont 96.818·—, odsetki pobrane na 1900 rok 4.313 22, fundusz rezerwowy 26.711·12, fundusz możliwych strat 3.102·45, straty i zyski 8.094·16; razem 586.245·97 1/2. Liczba członków 1.358. Ogólny obrót kasowy 3,702.776·77.

49. Wadowice. Katolickie Towarzystwo rolniczo-zaliczkowe. *a) Rachunek zysków i strat.* Przychód: z rachunku zysków za 1898 r. 34·40, z rachunku odsetek 1.252·93 1/2; razem 1.287·33 1/2. Rozchód: z rachunku kosztów urządzenia 29·45, z rach. kosztów zarządu 612·06, saldo do rachunku bilansu na 1900 r. 1.645·82 1/2; razem 1.287·33 1/2. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 49.960·45, koszta urządzenia 559·64, koszta zarządu 263·—, pożyczki Tow. rolniczego 2.023 98, koszta procesowe 556·61 1/2, lokacye 1.101·21, kasa 1.304.22; razem 55.769·11 1/2. Stan bierny: udziały 7.156·15, fundusz rezerwowy 614·—, wkładki na oszczędność 33.138·82, długi 14 014 32, odsetki naprzód pobrane 200·—, zysk 645·82 1/2; razem 55.769·11 1/2. Liczba członków 706. Ogólny obrót kasowy 62.049·14.

50. Żółkiew. Kasa zaliczkowa i oszczędności. *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: z rach. odsetek 6.724·99, z rach. strat i zysków z r. 1898 20·51, z rachunku realności 485·89; razem 7.231·39. Rozchód: koszta urządzenia i ruchomości 74 75, koszta administracyi i podatków 3.838·01, straty w 1899 r. 478·95, do rachunku bilansu: saldo za 1899 rok 2.839·68; razem 7.231·39. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 102.551·—, odsetki naprzód zapłacone 864·40, odsetki zaległe (zwłoki) 4.644·10, koszta ruchomości 672·74, administracya 150·—, pożyczki Banku włościańskiego 1.974·68, zaliczki procesowe 1.402·99, lokacye 1.875·—, realność 23.178·49, kasa 3.923·90; razem 141.237·30. Stan bierny: udziały 28.274·92, wkładki na rach. bieżący 13.680·75, długi zaciągnięte 72.042·53, odsetki (naprzód pobrane) 781·89, fundusz rezerwowy 22 027·10, Bank krajowy 1.582·43, straty i zyski 2.839·68; razem 141.237·30. Liczba członków 900. Ogólny obrót kasowy 630.814·68.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.